

Actieplan

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2020
en verder

Gemeente Raalte

november 2020

1. Inleiding

Thema's zoals Duurzaamheid (milieu), Social Return, Sociale criteria, Lokale economie en Innovatie hebben een plek gekregen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 van de gemeente Raalte. Het college van de gemeente Raalte heeft met de vaststelling van het nieuwe beleid ingestemd met de ondertekening van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Een van de acties in dit manifest was het opstellen van een Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) actieplan. Vervolgens zijn de eerste stappen gezet in samenwerking met de gemeenten Olst-Wijhe en Deventer. Dit actieplan is volledig toegespitst op de gemeente Raalte.

Het komen tot het actieplan bestond uit een aantal fases:

Fase 1 bestond uit het contracteren van een externe begeleider voor de drie gemeenten en het verzorgen van een werkconferentie MVI per gemeente. Voor de gemeente Raalte zijn als de vier belangrijkste thema's uit het brede pallet binnen MVI benoemd:

1. MKB vriendelijk inkopen/lokale economie
2. Social Return
3. Circulair inkopen
4. CO2 uitstoot reduceren

Deze thema's zijn in Fase 2 nader uitgediept met verschillende disciplines binnen de gemeente Raalte waaronder beleidsmedewerkers (Duurzaamheid en Social Return), bedrijvencontactfunctionarissen en projectleiders en vormen de basis van dit MVI actieplan.

Het MVI actieplan is d.d. 15-12-2020 vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte. De volgende stap is het invulling geven aan de acties zoals vermeld in hoofdstuk 4 en 5 en het evalueren daarvan (jaarlijks Q3).

Met dit MVI actieplan geven we concrete richting en invulling aan maatschappelijk verantwoorde inkoop binnen de gemeente Raalte.

2. Ambities op de vier thema's

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen - algemeen

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ('MVI') betekent dat de Gemeente de effecten op people, planet en profit meeneemt bij inkopen. Met een goed Inkoop- en aanbestedingsbeleid kunnen maatschappelijke doelen worden gerealiseerd (inkopen met impact). De gemeente stimuleert daarom sociale, ecologische en economische aspecten te integreren bij het inkopen en bij aanbestedingen van Werken, Diensten en Leveringen.

De gemeente heeft als opdrachtgever een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. Zij volgt hierin het Klimaatakkoord. Ze geeft het goede voorbeeld door onder andere de eigen gebouwen te verduurzamen. Ook wordt gewerkt aan wijkgerichte energieneutrale plannen met als doel om in 2050 de hele gemeente energieneutraal te krijgen en aan circulaire bedrijfsafvalstromen. Daarnaast ontwikkelt de gemeente in 2020 een visie op klimaatadaptatie.

De gemeente heeft als opdrachtgever en in koper invloed op ondernemers om wenselijke maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. Door de aandacht voor duurzaamheid in haar bestekken wil zij duurzaam beleid bij ondernemers stimuleren. De gemeente vergroot de impact van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen door haar opdrachtgeverschap en de inkooporganisatie intern goed op elkaar af te stemmen.

MKB Vriendelijk Inkopen

Raalte heeft zich ontwikkeld tot een MKB Vriendelijke gemeente. Dit blijkt uit metingen, feedback en de nominatie voor de Aanbestedingsaward in 2018. Diverse gemeenten zijn reeds bij de gemeente Raalte geweest om een zgn. kijkje in de keuken te nemen. Dit is iets waar wij als Raalte erg trots op zijn. Op het gebied van MKB vriendelijk inkopen is beleid geformuleerd in het inkoop- en aanbestedingsbeleid 2017 van de gemeente Raalte. Dat beleid is tot stand gekomen met behulp van lokale en regionale ondernemers. En de gemeente zit niet stil; MKB vriendelijk zijn vergt continue aandacht en inspanning. De gemeente Raalte bouwt verder aan een duurzaam en toekomstbestendige gemeente. Dit doet zij specifiek voor ondernemers door verbinding te zoeken, kennis uit te wisselen en op zoek te blijven naar manieren om ook het (lokale) (M)KB een kans te bieden om opdrachten bij de gemeente te verwerven. Dit zo laagdrempelig mogelijk en met zo min mogelijke administratieve lasten. Lokale invulling heeft bij gelijke geschiktheid, binnen de kaders van wet- en regelgeving en eigen beleid, de voorkeur.

Social return

De gemeente heeft reeds inspanningen gepleegd om te komen tot gedegen Social Return beleid. Dit beleid is opgenomen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Raalte en wordt met succes toegepast. Social return is een belangrijk instrument voor de gemeente daar waar het gaat om de realisatie van de doelstellingen, zoals zijn opgenomen in het arbeidsmarktbeleid. We willen minder mensen aan de zijlijn en vragen onze partners mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een steuntje in de rug te bieden. Door een nog meer proactieve en regionale aanpak op het thema Social return – onder meer door te meten en te monitoren – verwacht de gemeente een optimum te vinden.

CO2 uitstoot reduceren & circulair inkopen

De gemeente onderschrijft het Klimaatakkoord van Parijs (2015), waarin 195 landen hebben afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden. De gemeente heeft als organisatie een voorbeeldfunctie en zet stappen om de CO2 uitstoot te reduceren van de bedrijfsvoeringprocessen en middelen. Zo wordt er ingezet op de verduurzaming van het energiegebruik, eigen mobiliteit en materiaalgebruik (waaronder hergebruik). Bovendien wordt er gewerkt aan duurzaam aanbesteden door te verkennen welke richtlijnen en criteria overgenomen kunnen worden, met als voorbeeld energiezuinig vervoer.

Bij circulair Inkopen wordt het inkoopinstrument ingezet om hergebruik van producten en diensten te stimuleren en daarmee de transitie naar een circulaire economie te bevorderen. De gemeente kiest er niet voor om een verplicht percentage op te nemen bij circulaire aanbestedingen. Zij bekijkt bij elke aanbesteding of deze zich leent om circulair aan te besteden en/of circulariteit onderdeel te laten uitmaken van de aanbestedingsprocedure (eisen of gunningcriteria). Hierbij geldt het volgende: aanbesteden is maatwerk, circulair mag in de regel niet in de weg staan van het beleidsspeerpunt om Lokaal en MKB vriendelijk in te kopen.

3. Reeds behaalde successen tot nu toe

De gemeente Raalte staat op het gebied van maatschappelijk verantwoord inkopen niet stil. Verschillende successen zijn reeds behaald. Hieronder een aantal hiervan:

Algemeen

- Gemeente Raalte is een Fairtrade gemeente: vele (lokale) ondernemers en instellingen voeren Fairtrade projecten of verkopen deze. De gemeente maakt gebruik van Fairtrade-producten.
- Groene financiering: leningsconstructie via SVn, om duurzaamheid te stimuleren bij sportverenigingen. Zij kunnen lenen tegen gunstigere voorwaarden. Hiermee kunnen sportverenigingen duurzamer inkopen.

MKB vriendelijk inkopen

- Goed solide inkoopbeleid in samenspraak met de markt. De gemeente is hiervoor genomineerd voor de MKB aanbestedingsaward.
- Bedrijvenregister opgezet in samenwerking met de grootste werkgeversvereniging van Raalte. Hiermee identificeert en selecteert de gemeente lokale partijen bij meervoudig en enkelvoudig onderhandse partijen.
- De Raalter aanbestedingskalender staat op www.raalte.nl en wordt tweemaal per jaar geactualiseerd.
- Economische cafés: 2 x per jaar bespreken lokale ondernemers met ambtenaren allerhande onderwerpen, waaronder het inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Het aanstellen van Bedrijvencontactfunctionarissen om snelle verbindingen te kunnen leggen.

Social return

- Er bestaat een goede verbinding met de regio en we werken samen in de arbeidsmarktregio Zwolle. De gemeente maakt van het Expertisecentrum Social Return (ESR) die o.a. de gemeenten in de arbeidsmarktregio ondersteunt. Het Expertise Centrum ondersteunt de gemeente bij de invulling en uitnutting van Social Return.
- Social Return is opgenomen in het inkoopbeleid (2017), waarin het instrument SR uitgebreid is beschreven. Het SR beleid is flexibeler dan eerder en toegespitst op de huidige (markt)situatie. Ook is gekozen voor de toepassing van het Bouwblokkenmodel dat steeds meer wordt toegepast onder gemeenten.
- Vanuit het ESR onderschrijft de gemeente Raalte het convenant Uniformering Social Return.
- De gemeente Raalte maakt voor vastlegging van Social Return uitnutting gebruik van WIZZR.
- Een check vanuit het ESR maakt het mogelijk dat de gemeente Raalte bij elke aanbesteding proportionele eisen stelt ten aanzien van Social return.
- Het onderwerp Social Return komt met enige regelmaat aan de orde in het Adviespunt Aanbesteden. Het adviespunt bestaat uit bouwers en gemeentelijke inkoopers.
- Het uitvragen levert daadwerkelijk resultaat op. Zo zijn en worden ten behoeve van de nieuwe en zeer duurzame (bouw en uitbating van de) sportaccommodatie Tijenraan mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt ingezet. Mede dit project heeft in 2019 geleid tot 50% meer SR realisatie dan de gemiddelde 5% norm.
- Via de Stichting Werk Raalte worden arbeidsplekken ingevuld door 40 mensen op basis van SROI uit Raalte, voornamelijk voor de invulling van eenvoudig groenonderhoud.

Circulaire inkoop

- Het Bokashi-project (hergebruik groenafval agrariërs).
- Hergebruik glijbaan Tijenraan + andere onderdelen van het oude zwembad.

- Direct hergebruik puinafval.
- Nieuwe bestemming gebruikte bureaustoelen en een terugkoopregeling.
- Verschillende aanbestedingen waarbij gebruik van duurzaam materiaal en hoogwaardig hergebruik van vrijgekomen materiaal meeweegt bij de gunning. Een voorbeeld hiervan is de Europese openbare aanbesteding raamovereenkomst Asfaltonderhoud 2020-2023.
- Het project 'Bedrijfsafval' met daarin opgenomen de ambities van de gemeente Raalte en mogelijkheden om de opdracht circulair aan te besteden met daarbij oog voor CO2-reductie (er is een Whitepaper beschikbaar).

CO2-reductie

- Op een groot deel van de gemeentelijke gebouwen zijn zonnepanelen geplaatst;
- Energievakmannen worden ingezet om een energiescan uit te voeren op bij Raalter bedrijven, op basis waarvan de eigenaar van het gebouw advies krijgt voor energiebesparingen en energie-opwekmaatregelen.
- Optimalisering productieprocessen gericht op duurzaamheid (Raalte biedt hierin ondersteuning).
- Sportlocatie Tijenraan is de duurzaamste van Nederland met een EPC van minder dan 0. De restwarmte van de rioolzuivering wordt gebruikt om het zwemwater te verwarmen. Daarnaast ligt het dak vol met zonnepanelen en collectoren.
- Voor Domein Beheer worden steeds meer elektrische voertuigen ingezet, dit geldt ook voor het opruimen van zwerfafval.
- Het HOFtheather is reeds aardgasvrij; het heeft zonnepanelen en een WKO installatie voor de energievoorziening en een pelletkachel als bijverwarming.
- Openbare verlichting wordt standaard vervangen door LED.
- Verschillende aanbestedingen waarbij beperking/optimalisatie van vervoersbewegingen meeweegt in de gunning, zoals Europese openbare aanbesteding raamovereenkomst Onderhoud Openbare Verlichting 2020-2024.
- Verschillende aanbestedingen, waarbij gebruik van elektrisch materiaal/gereedschap is gerealiseerd. Een voorbeeld hiervan zijn de Postdiensten en de openbare aanbesteding raamovereenkomst Onkruidbeheersing 2020-2023

4. Acties voor 2020 en verder

Algemeen (A)

De basis voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen wordt gelegd in de voorbereiding, door vroegtijdig in de besluitvorming duurzame en sociale aspecten te betrekken en door middel van een marktanalyse die de uitvoerbaarheid toetst. In alle stappen van het inkoopproces worden weloverwogen keuzes gemaakt ten aanzien van de balans tussen de sociale, ecologische en economische aspecten. Dit doet de gemeente, naast het reeds bepaalde in het inkoop- en aanbestedingsbeleid, door:

1. In 2020/2021 te analyseren in welke productgroepen maatschappelijke winst te behalen valt.
2. Binnen een marktconsultatie (facultatief) te inventariseren welke Werken, Leveringen of Diensten op het gebied van duurzaamheid op de markt worden aangeboden en te onderzoeken welke mogelijkheden er bestaan duurzamer in te kopen.
3. In de aanbestedingsstukken (of in de te sluiten overeenkomsten) daar waar mogelijk en wenselijk duurzaamheidseisen op te nemen; de gemeente past de minimumeisen van de betreffende productgroep altijd toe indien deze beschreven zijn op www.mvicriteria.nl. De gemeente overweegt de overige criteria die op de site voor de specifieke productgroep beschreven staat en past daar waar mogelijk 'duurzaamheid' als gunningscriterium toe.
4. Niet enkel naar de aanschafprijs te kijken maar ook naar de levensduurkosten.
5. Zoveel mogelijk digitaal in te kopen (E-procurement, E-factoreren etc.).
6. De gemaakte afspraken inzake duurzaamheid te monitoren en daar waar mogelijk goede MVI-voorbeelden met andere overheden via piano.nl en via de MVI- Zelfevaluatietool te delen.
7. In gesprek met directie en wethouders om het gesprek over maatschappelijk verantwoorde inkoop zo vroeg mogelijk in het proces te kunnen laten plaatsvinden om een zo hoog mogelijk rendement te kunnen realiseren.

MKB vriendelijk inkopen (M)

1. Informeren van lokale MKB over het actieplan MVI en MVI-criteria zoals vastgelegd op www.mvicriteria.nl.
2. Marktconsultaties uitvoeren om inzicht te krijgen in wat de mogelijkheden zijn voor CO2 reductie, Social return en Circulair aanbesteden.
3. (Blijvende) signaleringsfunctie van lokaal voorkeursbeleid en eventuele strijdigheden op het gebied van duurzaamheid.
4. Het bedrijvenregister blijvend onder de aandacht brengen onder budgethouders en andere medewerkers betrokken bij het inkoopproces.

Social return (S)

1. Inzetten op duurzame versterking is beleid in de regio. Onderzocht gaat worden welke alternatieven er zijn ten opzichte van realisatie en invulling arbeidsplaatsen (denk aan opleiding).
2. De acties die voortvloeien uit de tussenrapportages vanuit het Expertise Centrum zullen onderdeel uitmaken van het actieplan.
3. Er wordt afstemming gezocht tussen Raalte, Deventer en Olst-Wijhe welke zich in een andere arbeidsmarktregio bevinden. Het doel is het stroomlijnen van processen en SR-eisen in DOWR aanbestedingen.
4. De coördinator SR zal de uitnutting van SR monitoren. Deze komt op basis van evaluaties met verbetervoorstellen.
5. Ontwikkelen van een infographic welke op een toegankelijke en overzichtelijke manier aan inkoopende medewerkers in de organisatie helder maakt hoe Social Return (eventueel aangevuld met andere inkoopbeleidsdoelstellingen) toegepast moet/kan worden in aanbestedingen. Doel is om het eenvoudiger te maken voor inkopers met welke aspecten rekening gehouden moet worden en daarmee o.a. SR beter te verankeren.
6. We gaan structureel intern communiceren over de behaalde resultaten op het gebied van de SR invulling. Doel is om successen onder de aandacht te brengen.

7. Aan de hand van het onderzoek naar welke organisaties in de regio aan te merken zijn als Sociale onderneming / PSO 30+ organisatie, wordt onderzocht of deze een voorkeurspositie moeten krijgen bij de verwerving van opdrachten binnen de gemeente.
8. Voor kortdurende overheidsopdrachten (niet zijnde raamovereenkomsten) zonder substantieel meerwerk, wordt voor de bepaling van de Social Return waarde uitgegaan van de inschrijfsom.

Circulaire inkoop (CI)

1. Onderzoek (in de vorm van een informatiebijeenkomst raad/ambtenaren evt. gecombineerd) naar kansrijke thema's op het gebied van Circulair aanbesteden binnen de gemeente (evt. in samenspraak met de markt / regio). Eventuele vervolgacties zullen nader moeten worden geprioriteerd en belegd (en maken onderdeel uit van het actieplan).
2. Advies uitbreiding bokashi-project na afloop van de pilot.
3. Samen met de gemeente Olst-Wijhe is er 2019/2020 onderzoek gedaan naar optimalisering van de bedrijfsafvalstromen middels een aanbesteding. Deze aanbesteding zal plaatsvinden in 2021.

CO2 reductie (CR)

1. Ontwikkelingen t.a.v. zelf duurzame stroom opwekken via bijv. windmolens worden gemonitord.
2. Alle openbare verlichting wordt uiteindelijk vervangen door LED.
3. Aandacht voor CO2 reductie specifiek bij vervoersstromen.

5. (intern: verantwoordelijken en data)

In hoofdstuk 5 staande acties, de verantwoordelijkheden (functie en naam) en de datum waarop de actie gerealiseerd moet worden tenzij er sprake is van een continu proces. De eenmalige acties dienen gereed te zijn 2021.